

SADAN VUODEN HUUTO

Janos Honkonen

ISBN 978-952-94-2155-8 (nid.)

ISBN 978-952-94-2156-5 (PDF)

ISBN 978-952-94-2157-2 (EPUB)

ISBN 978-952-94-2158-9 (AZW)

Lisenssi: Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Janos Honkonen: <http://vornaskotti.com/>

Kannen valokuva: Jaakko Rusanen / Keski-Suomen Museo

Taitto: Susanna Viljanmaa / <http://basscadet.fi/>

Kiitokset

Kustannustoimittaja Christine Thorel, Martti Vainio, Henri "minulla sattuu olemaan kovalevyn kulmalla tämä vuoden 1909 asemakaava ja 1922 topo-kartta, jos joskus tarttisi" Sirola, Kirsti Honkonen, Juha Jormakka, Magdalena Hai, Keski-Suomen museo, Jyväskylän seurakunta

Portin puinen tolppa oli tuttu ja pyöreämuotoinen, vuosien saatossa käteen sopivaksi hioutunut. Arvi nojasi siihen raskaasti ja irvisti. Polvi naksautti ja sitä vihlausi, kun paino siirtyi sen päältä. Kesäinen tuuli hiveli jäljellä olevia hiusten haituvia. Ilmassa tuoksui savu, naapurit lämmittivät puulla tai grillasivat. Arvi hengitti syvään, nosti kasvonsa kohti ilta-aurinkoa. Jostain kaikui musiikkia. Haitarilla soitettu kesäillan valssi...? Ei, jotain muuta. Äänilevy? Mp3-soitin?

Koväänisestä kajahti miehen ääni, joka rikkoi kesäillan rauhan. Kaiut ja tuuli puhalsivat sanat puuroksi. Arvi kääntyi ympäri ja jähmettyi. Mistä Jyväskylän Harjun urheilukentän viereen oli ilmestynyt tiilenpunainen ja valkoinen katsomo, ja korkea puinen aita?

Arvi näki hetken Harjun stadionin kuvottavalla tavalla kahtena. Aivan kuin vään-täisi silmät kieroon, mutta näkisi kummallakin silmällä eri maiseman. Enemmän puita / vähemmän puita, virtaviivaisia autoja parkissa / hevoskärryt ja ihmisiä, katsomo / tasainen urheilukenttä. *Harjulla oli pelattu pesäpalloa 30-luvulta lähtien. 1950-luvulla Harjun stadionille rakennettiin 2000-paikkainen katsomo suursuosioon nousseen pesäpallon takia.* Tai jotenkin niin se meni.

Arvi huokaisi ja sulki silmänsä. Hän kääntyi kohti omaa taloaan, lähes odotti näkevänsä vanhan punamullalla hierotun torpan. Pitkädun muut omakotitalot näyttivät vääriltä. Liikaa suorita kulmia, luonnottomia värejä. Musiikki oli säksättävää nykivää höpötystä. *Rap-musiikki eriytyi hip hop -musiikista omaksi alalajikseen 1970-luvun New Yorkissa.* Nämä ulkoa opetellut tietoisuudet kyllä tulivat mieleen, usein yllättäen ja epätavellisinä, mutta se ei enää meinannut mahtua päähän, mitä kaupasta piti ostaa.

Ainakin uusi kotitalo oli edelleen punainen. Tai uusi ja uusi. Rakennettu 1975 edellisen päälle, joka valmistui joskus 30-luvulla.

Arvi käveli lyhyin askelin pihan halki polveaan varoen. Pihatie oli jäänyt vuosikymmeniksi päällystämättä. Nokkosten ja kärsämöiden reunustama savipolku oli pakkautunut tiiviiksi. Sieltä täältä pilkkotti laudanpätkiä, joita Arvi oli vuosien saatossa laittanut mutaisiin kohtiin märkien kelien aikaan. Talon seinustalla rehottavat syreenipensaat tuoksuivat huumaavasti. Mehiläiset ja kimalaiset pörisivät niiden ympärillä karvaiset ruumiit ilta-auringossa kimmeltäen. Arvi taputti polun vieressä kasvavaa vaahteraa, jonka kuori oli kulunut käden kohdalta tasaiseksi. Rakennuksen varjossa oli jo viileää.

Arvi potki kumisaappaillaan alinta porrasta, kunnes muta oli putoillut pohjan kuvioista mutkitteluviiksi madoiksi. Kynnysmatto portaiden edessä kasvoi sammalta ja katoaisi näkyvistä parin vuoden sisään. Kaupassa nuoret olivat tuhisseet ja hekotelleet hänen saappaalleen ja karvahatulleen. Niin vanhuksen kuitenkin piti pukeutua. Vai pitikö enää? Jos muisti toimisi, olisi helppo tarkistaa, mutta se oli mennyt jo 70-luvulla.

Milloin roolista tulee henkilö?

Arvi asteli keittiöön, jätti sytyttämättä valot. Aurinko paistoi makuuhuoneeseen ja heitti voin värisen viirun tuvan lattialle. Arvi laski muovikassin keittiön pöydälle. Sitä peitti vanha vahakankainen pöytäliina, jonka langat olivat rispaantuneet esiin pöydän laidoissa. Illallinen olisi savusilakoita ja piimää.

Kohta olisi uutisten aika, mutta television kalkatus rikkoi illan rauhan. Arvi nojasi pöytään, otti painoa pois kipeältä polveltaan. Jäi katselemaan keittiön ikkunasta syreenin kukkia, jotka lähes peittivät näkymän kaduille.

Silloin hän kuuli sen. Pirtissä kajahtava voimakas napsaus oli kuin isku kasvoihin. Miksei puhelin varoittanut, antanut aikaa varautua?

Arvi kaivoi taskujaan läpi, kunnes löysi älypuhelimien. Sileää lasinpalasta oli päivä päivältä vaikeampi pitää käsissä. Onneksi näkö sentään ei ollut mennyt kovin pahasti. Puhelimen akku oli tyhjä, oli varmaan ollut monta päivää. Oliko 90 päivää voinut kulla niin nopeasti? Arvi yritti laskea päiviä seinäkalenterista, vaikka tiesi, ettei se jostain syystä onnistuisi. Väärä kuukausi? Ei, vaan kokonaan väärä kalenteri. Haalistunut kuva, jossa näyttelijätär poseerasi hampaat leveällä kuin haikalalla, nänni törössä. Vuonna 1978. Oikea kalenteri oli toisella puolella keittiötä. Arvi näki pöydän äärestä vain vuosiluvun, 2016. Kaksi vuotta enää, kaksi vuotta pitää kestää.

Luulisi, että ajan mittaan ääneen olisi tottunut, mutta ei. Arvin rintaa pakahdutti ja kurkussa poltteli, eikä se johtunut sydäimestä.

Arvi katsoi sisäseinää ja roinahyllyä, ja huokaisi. Hän ei ollut käynyt siivoamassa viikkoon, joten sotku voisi olla melkoinen. Arvin harvat vieraat olivat aina kommentoineet talon erikoista pohjaratkaisua. Kolme sisäseinää punaisista hirsistä, jotka tahrasivat vaatteet kun niihin nojasi. Siellä täällä seiiniä vasten hyllyjä, täynnä romua. Kukaan ei ollut katsonut seiiniä juuri oikealla tavalla, nähnyt pientä hirsiseinäistä peräkammaria, jonka ympärille Arvi oli rakentanut talon.

Romuhyllyn laidasta, vanhoja ruosteisia pultteja sisältävän puulaatikon takaa, löytyi ovenkahva. Hylly aukesi narahtaen. Sen takana pimeä muovilla vuorattu huone, josta kuului jäähdytyselementtien hurina. Sisältä pelmahti kylmää ilmaa, sekä rautainen veren ja murskatun lihan löyhyä.

Arvi astui kynnyksen yli, käsi löysi katosta roikkuvan narun vuosikymmenten tottumuksella. Katossa oleva hehkulamppu naksautti päälle. Arvi sulki oven takanaan.

* * *

“Te ette ole sotilaita, eikä teistä kouluteta sotilaita. Origo ei ole sotilastukikohta, eikä

siitä sellaista tule.” Professori Stephanoff käveli kädet ja karttakeppi selän takana salin edessä ja katseli kandidaatteja arvioivasti. Kaikki olivat hiljaa, kukaan ei liikahtanutkaan. “Origossa vallitsee vain yksi eteos ja se on tiedon hankkiminen, tiedon käyttäminen ja tiedon varastointi.”

Stephanoff kääntyi kohti salia ja kattoi kandidaatit laajalla karttakepin pyyhkäisyllä.

“Yhdeksän kymmenestä kandidaatista ei poistu asemalta. Teistä tulee tutkijoita, tekniikoita, tieteentekijöitä. Loput teistä päätyvät kenttätöihin, ja toivovat usein olevansa asemalla. Eräs tiedon keräystavoista on tiedustelu. Origo on maailmanhistorian suurin tiedusteluorganisaatio. Kyllä, me olemme vakoojia.”

Professori hymyili leveästi, ja muutaman kandidaatti naurahti. Hän vakavoitui nopeasti. “Jokaisella tiedusteluorganisaatiolla on myös salamurhaajansa. Se ei ole jaloa. Joskus se on välttämätöntä.”

Stephanoff oli hetken hiljaa, valpastui uudelleen. “Takaisin tietoon, ja siihen ainoaan syyhyn, miksi kukaan meistä on Origossa. Everett–Roman–Krasnikovin silta. Mikä se on?”

Kukaan ei hiiskahtanutkaan.

“Eikö kukaan tiedä? Mitä te teette täällä, jos ette tiedä? Kandidaatti Tepp.”

Stephanoff osoitti Teppiä karttakepillä kuin pistomiekillä. Keppi oli anakronismi, luennoijan itsetarkoituksellinen tuliainen hänen omasta ajastaan. Sille oltiin hymähdeltä luennon alussa. Nyt sen kärki osoitti Teppin kasvoihin, sen toisessa päässä Stephanoffin harmaiden silmien värähtämätön katse. Teppiä ei enää naurattanut.

“Se on... Se on sovellus Alcubierren poimukuplasta, jonka kausaliteettiongelmat estävät sen käytön valoa nopeampaan matkustamiseen.”

Stephanoff katsoi yläviistoon ja nyökkäsi, aivan kuin vastaus olisi ollut juuri tarpeeksi oikein. Karttakeppi viuhahti ja osoitti toista kandidaattia.

“Mitkä ongelmat, kandidaatti Mira?”

“Kuplan keskellä oleva alue ei ole kausaalisesti yhteydessä sen laitoihin?”

“Kysytkö sinä sitä minulta?”

“En”, Mira sanoi, itsevarmemmin ja painokkaammin. “Aluksen miehistö ei siis voi luoda kuplaa eikä hallita sitä.”

“Miten tämä tilanne korjattiin? Kandidaatti Sunno.”

Pitkä ja hoikka kandidaatti pyyhkäisi päänmyötäisiksi rasvattuja hiuksiaan.

“Se korvattiin luomalla kuplan sijaan kaksi putkea täältä Origo-asemalta ensin tämän aurinkokunnan eri planeetoille, sitten eri aurinkokuntiin. Origon rakentajat olivat luoneet yhden putken Maahan.” Sunno puhui itsevarmasti, kuin rutinoitunut esitelmöitsijä. “Matkustamalla yhtä putkea sinne ja toista takaisin voimme liikkua ajassa. Energia

siihen saadaan V616 Monocretotis -mustan aukon pyörimisenergiaa hyödyntävästä voimalasta, jonka rakennamme noin vuonna 50 000 tähän järjestelmään, 10 000 vuotta menneisyyteen tästä hetkestä katsoen. Ja voimala“, Sunno osoitti kädellään ikkunaa, josta hehkui tähtijärjestelmän kelmeä aurinko ja megarakennelman ympäröimä musta aukko, “näky tuolla.”

Sunno nojasi taaksepäin näyttäen itseensä tyytyväiseltä. Teppin ja Sunnon katseet kohtasivat, ja he virnistivät toisilleen.

“No katsohan, joku täällä uskaltaa avata suunsa! Osapuilleen näin.”

Professori Stephanoff kääntyi kävelemään kohti salin toista laitaa, katse lattiassa ja toinen käsi selän takana. Hän huijoi karttakepillään puolelta toiselle niin, että se viuhui, ja laski sen lopuksi hartialleen.

“Seuraavat kolme kuukautta käymme läpi Everett–Roman–Krasnikovin sillan taustalla olevaa fysiikkaa niin hyvin, että jos herätän teidät yöllä ja käsken laskemaan viisimetrisen sillan vaatiman energiamäärän, sanotte sen ennen kuin silmänne ovat auki. Jokainen, joka kyseenalaistaa tämän osion järkevyyden, saa minulta sellaisen potkun persauksiinsa, että lentää omalle aikalinjalleen.”

* * *

Arvi makasi pitkin pituuttaan tuvan lattialla, ehjä jalka edelleen peräkammarin korkealla kynnyksellä, johon saappaan kärki oli astuessa tökännyt kiinni. Ei noussut jalka enää kuin ennen. Alkusyksyn sade ropisi talon kattoon ja oksat rapsivat ikkunoita. Arvi makasi hetken hiljaa, koetti vain hengittää syvään ja saada voimia tehdä sen, mitä oli pakko. Jalassa aaltoilo onttu turtumus, joka taittuisi pian kivuksi. Arvi oli kerran murtanut säärensä koulutuksessa, ja tunne oli tuttu. Varmaan sama kohtakin.

Kyljelle kääntyminen vihlaasi säärtä, ja portaalta putoava ehjä jalka täräytti kroppaa niin, että kipu sai Arvin sähähtämään. Katosta roikkuva hehkulamppu valaisi peräkammarin seiniä peittävät paksut, läpikuultavat muovipressut. Niiden punaruskeaa patinaa ei enää poistanut mikään määrä pyyhkimistä. Pressut välttäisivät vielä vuoden, ehkä kaksi. Se saisi riittää.

Vasta pyyhitylle muoville tirskahti pitkä veriroiske, harvasulkainen linnun siipi. Ilmaan keskelle pirttiä pusertui lähes nesteytynyttä lihaa ja pitkiä kankaanriekaleita, jotka lotkahtelivat lattialle kuin löysä uloste.

Silloin se kuului. Voimakas napsaus. Se oli pahempi, paljon pahempi kuin jatkuvasti valuva liha. Tällä kertaa Arvi olin ehtinyt varautua ääneen, katsella päiviä kalenterissa.

Kipu piti tunteet etäällä. Päässä kihisi. Ei ollut aikaa miettiä.

Hän punnersi istumaan, lähti kömpimään taaksepäin käsien ja ehjän jalan avulla. Lautalattian raot nykivät murtuneen jalan kantapäätä, jokainen nykäys oli edellistä voimakkaampi kivun leimahdus. Kun Arvi ei enää ollut sulkeutuvan oven tiellä, hän kurotti hyllyn laitaan ja tuuppasi sitä kaikin voimin. Ovi heilahti kiinni tuskastuttavan hitaasti, lukon kieli suuteli napsahtaen vastarautaa – mutta liian hellästi. Ovi ei mennyt lukkoon.

Arvi nyyhkäisi ja kirosi. Hän nosti murtunutta jalkaansa käsillään ja sähähti kivusta. Hän kääntyi paikallaan niin, että yletti tuuppaamaan hyllyä. Kuuli viimein sen naksattavan kiinni. Valo jäi päälle, mutta sen kajoa karmien raosta ei huomaisi kuin täydessä pimeydessä.

Ilmassa haisi veri ja liha. Sille oli pakko tehdä jotain.

Ensihoitajat löysivät Arvin makaamasta lattialta roskien ympäröimänä, puhelin kädessään. Keittiön roskasaavi oli nurin, ja huone löyhkäsi homehtuneille kahvinporoille ja eltaantuneille kalanperkeille. Arvin käsi oli pilaantuneen kastikkeen ja kahvinporojen tahrima, mutta keskittyessään hoitamaan vanhusta hoitajat eivät kiinnittäneet siihen huomiota.

* * *

Tepp hoippui leimahduksesta sokeana. Kuiva ja kylmä ilma liimasi sieraimet yhteen ja syöksyi pakahduttavana keuhkojen joka soppeen. Tepp putosi polvilleen hankeen, yski nahalta löyhkäävään rukkaseensa. Karvahattu putosi päästä.

Yskänpuuska laantui. Näkökentän täyttävät keltaiset jälkikuvat taittuivat vihreään ja siniseen. Tepp hamuili karvalakin käsiinsä ja nousi seisomaan. Hän oli sääriään myöten hangessa, kaikkialla ympärillä kasvoi petäjiä. Taivaalla kumottava täysikuu sai lumen hehkumaan hopeisena, puut heittivät monimutkaisia varjoja. Edessä avautui Jyväskylän pikkukaupunki, sen harvat katuvalojen rivit. Kaupungin takana pimeydessä oli Jyväsjärvi.

Tepp vetäisi rukkasen pois kädestään ja hamuili taskustaan aseensa, kämmeneen mahtuvan laserin. Hän sääti sen lampun himmeälle siniselle loisteelle ja varjosti valoa kädellään.

“Laser? Miksi helvetissä, miksi ei saman tien hakata niitä paperiarkilla hengiltä?”

“No katsotaanpa. Kandidaatti Sunno, miksi laser?”

“Vuoden 1918 aikalaisaseet ovat epäluotettavia, äänekkäitä ja epätarkkoja. Modernien tuliaseiden ongelma on se, että luodit voivat päätyä ympäristöön, jolloin ne aiheuttavat historiariskejä. Laser, vaikkakin tehoton, ei jätä epäilyttäviä jälkiä. Kehosta se

höyrystää räjähdysmäisesti palasia, mikä voi tappaa kohteen pelkkään sokkiin. Sekin on epäilyttävää, mutta ei jätä fyysisiä todisteita aikalinjalle. Laservammoista on syytetty milloin mitään, esimerkiksi pallosalamaa.”

Tepp kääntyi katsomaan ympärilleen, näki heti puiden varjossa vilkkuvan laserin lampun. Hän väläytti valoa vastaukseksi, ja ryhtyi tarpomaan kohti Sunnoa.

Kun Tepp saavutti Sunnon, tämä oli pysähtynyt selaamaan muistiaan, jonka näyttö valaisi kelmeästi hänen kasvojaan. Pilkkopimeällä metsäalueella sekin erottuisi pitkälle.

“Asemissa Harjulla, plus miinus 50 metriä. Tukikohta on parin sadan metrin päässä takana. Tarkastetaan paikka, meillä on vielä kuusi tuntia.”

Tepp ja Sunno sammuttivat lamppunsa ja sytyttivät tulet myrskylyhtyihin, joiden keltainen hehku hyppelehti hangella. He lähtivät tarpomaan läpi harvan männikön. Paikalla, jossa myöhemmin kulkisi Pitkäkatu, oli pelkkä tamppautunut kinttupolku, jota pitkin mahtuisi yksi hevosen vetämä reki. Niin kutsuttu tukikohta oli pieni hirsitölli, joka koostui porstuasta, pienestä tuvasta ja peräkamarista. Polulta torpalle johti syvään hankeen tallattu kapea polku, jonka muotoja satanut lumi oli jo pehmentänyt.

Kiteet kimaltelivat ruosteisissa saranoissa, jotka parkaisivat Sunnon vetäessä mökin lautaoven auki. Sisällä tuoksui vanha savu. Rutikuiva pakkasilma peitti muut hajut. Kamina, pöytä, tuoli, pieni sänky. Peräkammarissa toinen punkka.

“Kadeteille vain parasta luksusta!” Tepp naurahti ja istui ainokaiselle tuolille. Sunno istui sängylle ja sätkäisi, kun se upotti enemmän kuin hän oletti. Lyhty heilahti kaaressa, muttei irronnut hänen otteestaan.

“Hop! Hei, älä polta koko tönöä!”

Sunno laskeutui pöydälle ja otti muistin uudelleen esille. Tepp ryhtyi puuhaamaan tulta kamiinaan.

“Onko tuo viisasta?”

Tepp tuhahti. “Ei täällä kukaan mitään huomaakaan. Lähin asutus on Tyynelän torppa parin sadan metrin päässä. Suurin osa porukasta on joko keskustassa tai kotona piilossa, ja tänä yönä pihalla hääää jos jonkinlaista viheltäjää. Savun haju nyt voi tulla mistä vaan ja ikkunaluukutkin on kiinni, ei tänne kukaan edes näe.”

“Jos niin sanot. No niin, *Arvi Kuusela*, viisi tuntia jäljellä.”

“Selvä homma, *Mauno Pärmi*.”

Tepp pinosi kamiinan täyteen pakkaskylmiä koivuhalkoja ja tuolta. Hän sääti laserin pienimmälle teholle, siristi silmiään ja painoi liipaisinta. Poksahdus, välähdys. Tuohi leimahti palamaan iloisella liekillä.

“Eli kuten sovittua, jätän synkron ja hätäpakkauksen tänne. Lähtö neljän tunnin kuluttua, kohde ohittaa Taulumäen kirkon varttia vaille kaksi aamuyöllä. Tehtävän suo-

ritus, paluu tänne, silta auki ja kotiin.”

Tepp katseli kamiinan luukun rei'issä tanssivia liekkejä. Metallia alkoi hiljalleen hohkata lämpöä ja sulattaa hirsissä kimmeltäviä pieniä jääkiteitä.

* * *

“Vallankumous julistettiin Helsingissä 27.1.1918, ja siitä alkoi Suomen sisällissota. Tämä kosketti maan lähes kaikkia kolkkia, mukaan lukien pientä 4500 asukkaan Jyväskylä-nimistä kaupunkia.”

Professori Stephanoff seisoి kokoushuoneen päädyssä ja nojasi karttakeppiä kenkensä kärkeen. Pöytä oli suunniteltu kahdelletoista hengelle, mutta sen ääressä istuivat vain Tepp ja Sunno, edelleen mustelmilla aamupäivän harjoituksista. Seinä Stephanoffin vieressä näytti tiedustelijoiden ottamia kuvia pienestä järvenrantakaupungista, jota reunustivat vesijättömaa ja jääkauden kasaama soraharju. Keskustassa kohosi kirkko, Lyseon koulu, Schaumanin vaneritehtaan savupiippu, sekä muita laatikkomaisia enintään kolmikerroksisia rakennuksia. Ne olivat vähemmistöissä. Suurin osa kaupungista oli puisia asuintaloja ja päällystämättömiä teitä, joilla kulki hevostärryjä. Tepp asetti muistinsa pöydälle ja näpäytti sen päälle tehdäkseen muistiinpanoja. Stephanoff kurtisti kulmiaan ja tuijotti Teppiä, kunnes tämä sammutti muistin ja jäi pyörittelemään pyöreäkulmaista laitetta sormellaan Stephanoffin jatkaessa.

“Jyväskylässä ei tapahdu kummoisia rähinöitä kyseisenä yönä, eikä juuri sen jälkeenkään. Karkeasti ilmaisten sodan osapuolia ovat silloisen hallituksen asevoimat, niin kutsutut valkoiset, joita tuki Saksan keisarikunta. Punaiset taas olivat työväen järjestyskaarteja ja punakaarteja, joita tuki Neuvosto-Venäjä. Yksityiskohdat näistä luette tietopaketeistanne.”

Seinällä vaihtuvat kuvat pysähtyivät hyvin tavallisen näköiseen mieheen. Pyöreät kasvat, leveä leuka, tummat lyhyet hiukset, kasvat ulkoilmatyön ahavoittamat.

“Kohteenne on Jooseppi Luukkonen. Metsätyömies ja vannoutunut suojeluskuntalainen. Varsinaisen kutsumuksensa hän löysi vuoden 1918 aikana, jolloin hän päätyi johtamaan Jyväskylässä suojeluskunnan tiedustelujoukkuetta, eli Vakoiluosastoa, Felis Ahosen ja Jussi Riipisen kanssa. Loppuvuonna osaston miehet seurasivat keskusteluja ja ihmisten liikkeitä niin kahviloissa, kaduilla kuin rautatieasemalla. Pidätyksiä tehtiin runsaasti ja Jyväskylän vankileirille päätyi yli kuusisataa vankia.”

Stephanoff heilautti kättään ilmassa ja kuvat alkoivat jälleen vaihtua. Luukkonen eri univormuissa, nääntyneitä vankeja korkeiden piikkilanka-aitojen takana, avoimia joukkohautoja täynnä pakkasen muumioimia ruumiita.

“Luukkosen tehokkuus herätti niin paljon huomiota, että hänet kutsuttiin loppuvuodesta yleisesikunnan osasto III:een, joka vastasi sotilastiedustelusta ja sisäisestä turvallisuudesta. Hän nousi nopeasti yksikön johtoon ja jatkoi siellä vuoteen 1938 saakka. Yksikkö nimettiin ensin Etsiväksi keskuspoliisiksi, sitten Valtiolliseksi poliisiksi, seuraavan sodan jälkeen Suojelupoliisiksi. Käytännössä kyseessä oli valtiollinen salainen poliisi, josta Luukkosen ohjauksessa muodostui tehokas ja ideologisesti erittäin oikeistolainen tiedusteluorganisaatio. Vuosien 1919 ja 1938 välillä se oli vastuussa vähintään 60 000 epäillyn punaisen tai neuvostomielisen kuolemasta, sekä yli 40 000 pitämisestä vankileireillä lähes koko sotien välisen ajan.”

Kuvat seinällä jatkoivat vaihtumistaan. Auki kaivettu matala hauta kangasmetsässä, sen pohjalla pahoin maatonut vainaja. Lehtileikkeitä poliitikkojen, kirjailijoiden ja aktivistien katoamisista.

“Vaikka Valpo toimi teknisesti ottaen sisäministeriön alaisuudessa, käytännössä se oli Luukkosen oma pieni kuningaskunta, jota pelättiin hallitusta myöten. Kerrottiin ’Joosepin vossikoiden’ kyydittäneen useampiakin poliitikkoja keskustelemaan tulevista päätöksistä, tai pelkälle menomatkalta metsätielle tai suon laitaan.”

Seinälle aukesi kaavio täynnä aikahaaroja ja silmuja.

“Olemme erittäin varmoja siitä, että Luukkosen poistaminen aikalinjalta saa uhriluvun putoamaan merkittävästi, ehkäpä jopa puoleen. Se on toki jaloa, mutta kuten tiedätte, se ei voi olla ainoa syy tällaiselle historian muutokselle. Varsinainen syy on se, että olemme paikallistaneet useita potentiaalisia tieteentekijöitä ja taiteilijoita, jotka menettivät henkensä Luukkosen poliittisessa terrorissa. Rinnakkaiskaiut antavat vahvoja signaaleita myös toisen polven vaikutuksista, jotka ovat paikallisesti erittäin merkittäviä jopa satojen vuosien ajan. Niillä on myös juuri ja juuri sen verran globaalia merkitystä, että kokeilu on oikeutettu. Teknologian ja yhteiskunnan kehitys voi nopeutua paikallisesti jopa puolella vuosisadalla, ja jotkin keksinnöt ja kulttuuri-innovaatiot vaikuttavat globaaliin aikalinjaan vuosisatoja.”

Stephanoff nojasi pöytään ja katsoi Teppiä, sitten Sunnoa.

“Luukkosen kronikoi muistelmissaan liikkeensä tammikuun 27. päivä 1918. Hän oli palaamassa Muurakan talossa järjestetystä suojeluskunnan kokouksesta, ja käveli yksin Tauluniemen kirkon ohi kohti keskustaa kahdelta yöllä. Katuvalot ovat päällä keskustassa koko yön, mutta Taulumäen kylään niitä ei vielä ollut myönnetty, joten alue on pimeänä. Tiedustelu- ja tutkimusyksiköt ovat vahvistaneet tiedot. Kadetit, teidän ensimmäinen tehtävänne on poistaa Luukkosen aikalinjalta.”

* * *

Luukkosen myrskylyhdyn valo näkyi jo kaukaa. Tepp seiso i tien penkassa, matalan nären varjossa. Hän hieroi käsiään yhteen, koetti saada tuntoa sormiinsa, jotka olivat pak-suista rukkasista huolimatta jäässä. Varpaistakin oli tunto kadonnut, vaikkeivät he olleet joutuneet odottamaan pitkään. Laitakaupungilla oli hiljaista ja pilkkopimeää, keskustan suunnalla katuvalot loivat taivaalle kelmeän hohteen. Tähdet olivat lähes yhtä kirkkaita kuin avaruudessa.

Lyhdyn valo heilahteli ja hypähteli. Pian alkoi kuulua sen sangan rytmikästä vinahtelua, sitten saappaiden narahduksia pakkaslumella. Tepp työnsi rukkaset taskuunsa, puhalsi tuntoa kohmeisiin sormiinsa ja otti laserin taskustaan. Hän toivoi, että tien toisella puolella Sunno tekisi samoin. Suunnitelma oli huutaa "seis!" kun Luukkonen oli tien sivussa kasvavan pienen nären kohdalla. Kun hän refleksinomaisesti pysähtyi, hänet ammuttaisiin.

Hyppelehtivä valo muuttui myrskylyhtyä kantavaksi mieheksi. Tepp tärise. Hän koetti uskotella itselleen, että kylmästä. Keho oli kevyt ja sähköinen, suu äkkiä kuiva. Tepp oli ampunut maalitauluja, harjoitusaseilla ryhmätovereitaan. Kohta hän höyrystäisi elävää lihaa.

Vielä viisi askelta, neljä, kolme...

Tepp seurasi Luukkosta aseellaan ja tajusi, että tämä pysähtyi kauemmas sivulle kuin hän oli tajunnut. Tepp oli puolisääreen hangessa ja joutui kiertämään ylävartaloaan niin, että meinasi kaatua. Hän nyki jalkansa hangesta, astui tasaiselle tielle, saapas narsahti pakkaslumella.

Luukkonen pysähtyi, kohotti lyhtyään, katsoi suoraan kohti Teppiä.

"Kukas siellä kyttää?"

Tepp jähmettyi, laser osoitti maahan. Hän yritti liikkua, ei pystynyt. Ammu nyt hemmetti!

"Tule perkele esiin sieltä!"

Luukkonen laski lyhtyään, kasvoille levisi julma hymy. Hän lähti marssimaan Teppiä kohti. Sunnon laser poksahdi, Luukkosen takki pöllähti kyljen kohdalla ja sylkäisi liekkejä. Luukkonen ei edes huomannut sitä pistäessään juoksuksi kohti Teppiä.

Tepp nosti viimein laserin, painoi liipaisinta ja maailma roihahti kirkkaaksi.

* * *

Arvi havahtui ambulanssissa. Kasvoja liian likellä, huutavat sireenit, päälle kaartuvat seinät. Pehmeä lääkepilvi.

Arvi yritti refleksinä kutsua näkyviin kehostatusta, ensimmäisen kerran tällä

vuosituhannella. Järjestelmä oli lakannut toimimasta joskus 60-luvulla. Se olisi pitänyt huoltaa ja kalibroida kymmenen vuoden välein. Kehonkuva oli vääristynyt, luvut järjetömiä, diagnoosi vaihtui vilisten.

“Te olette ambulanssissa! Te satutitte jalkanne!” nuori mieshoitaja sanoi tarpeettoman kovaäänisesti, kasvot lähellä Arvia.

“En ole kuuro kumminkaan.”

“Mitä?”

“En ole kuuro!”

Arvi kärrättiin ambulanssista ensiapuun, sieltä suoraan kehokuvannukseen. Lyhyen odottelu jälkeen nuori lääkäri asteli hänen viereensä selailen muistiaan. Hänellä oli päällään lääkintäjoukkojen vaaleansininen univormu.

“Noniin, Kuuselan Arvi”, hän sanoi reippaasti. “Te olitte kotona kaatunut, eikö niin?”

Arvi nyökkäsi.

“Koulutuksessa, kyllä.”

Lääkäri kurtisti kulmiaan. “Jaa, minulla lukee täällä että kotona kaatunut.”

Oliko se sittenkin tapahtunut kandidaattien asuntolassa? Ei asuntolassa ollut puisia seiniä ja syreenejä ikkunan ulkopuolella. Origon sairastupakin näytti oudolta. Missä vaiheessa lääkäri oli vaihtanut valkoiseen takkiin?

“Saimme röntgenkuvat ja nyt näyttäisi siltä, että sääreen on tullut hiusmurtuma. Ei paha ollenkaan, mutta ikä huomioiden meidän pitää nyt vähän katsoa tarkemmin. Tämä taitaa olla murtunut jo aiemmin, milloinkas se kävi?”

“Se oli kesäkuussa kaksituhatta kaksisataa neljäkymmentä–”

Lääkäri katsoi Arvia ilmeettömästi. Hänen edessään oli pyörillä työnnettävä pöytä, jolla lepäsi kannettava tietokone. Huone oli vanhahtava, 2000-luvun sairaalan ensiapu.

Niin! Niin tosiaan. Kuinka kauan siitä oli? Hän oli silloin ollut 23... ehkä 24...

“Siitä on semmoinen 120 vuotta...” Ei, sekään ei ollut oikein!

“Noniin, me joudamme nämä kyllä hoitamaan sitten myöhemmin”, lääkäri sanoi reippaaseen sävyyn. “Me laitetaan tuohon jalkaan nyt sellainen tuki, kipsiä se ei vaadi. Lepäilkää te nyt ihan rauhassa.”

* * *

Taulumäen puukirkko kohosi pimeydessä lehdettömien koivujen ympäröimänä. Täysi-kuun loiste ja kaupungin kaukaiset valot riittivät luomaan sille muodon, mutta jättivät yksityiskohdat hämärään. Lamppuöljyn leimahdus tanssitti edelleen jälkikuvia Teppin

silmissä. Hänen laukauksensa oli räjäyttänyt Luukkosen lyhdyn. Leimahdus oli sokaisut Teppin, mutta onneksi apuun säännännyt Sunno oli kompuroinut ja katsonut jalcoihinsa. Kun Tepp oli toipunut yllätyksestä, Luukkonen oli jo juossut takki savuten kirkon suuntaan. Sunno oli ampunut hänen peräänsä, mutta lasersäteet olivat halkoneet jääkiteistä kimaltavaa yötä kaukana kohteestaan.

Jäljet johtivat umpihangessa kohti kirkkoa. Piha oli lapioitu tasaiseksi, ja Tepp ja Sunno olivat jääneet sen laidalle kuuntelemaan. Pakkasyössä kaikui kalahdus.

“Ovi?” Sunno kuiskasi.

Tepp kohautti hartioitaan, tajusi ettei Sunno nähnyt häntä. “Ehkä. Varovasti.”

He lähtivät etenemään kohti kirkkoa, pitivät toisiinsa muutaman metrin väliä, olivat valmiina syyttämään laserin lampun tai ampumaan.

Kirkon varjossa Tepp väläytti valoa kohti sen pariovia. Toinen niistä oli raollaan, karmista sojotti puutikkuja lukon kohdalla.

“Valmiina, avaan”, Tepp kuiskasi ja hiipi niin hiljaa ovelle kuin narskuvalla lumella pystyi. Sunno seisoi kumarana mustana hahmona kentällä, tähtäsi toivottavasti ovelle. Tepp painoi selkensä kirkon lautaseinää vasten, nosti toisen jalkansa portaalle, kurotti kiinni ovenkahvasta ja riuhtaisi oven ripeästi auki.

Mitään ei tapahtunut.

Tepp painoi laserin sinertävän valon päälle ja piilotti valokeilan osoittamalla sillä hihaansa. Hän oli hengästynyt silkasta jännityksestä ja hönki hopeisia höyrypilviä pakkasilmaan. Sydän hakkasi niin että se kuului korvissa. Tepp hengitti ulos suupielestään ja paransi otettaan laserista. Sormia ei enää palellut, ne tuntuivat tulikuumilta. Tepp hirtuttautui lähemmäs avointa ovea selkä edelleen seinää vasten ja kurkisti nopeasti sisään ase ojossa. Kukaan ei piileskellyt oviaukon sisäpuolella. Sunno oli siirtynyt oven toiselle puolelle ja teki samoin.

“Kolmosella”, Tepp kuiskasi. Sunno nyökkäsi. “Yksi, kaksi...”

Tepp kapsahti ovesta sisään, huitoi valokeilaa ympäri kirkon eteistä, jysähti selkä seinää vasten oven viereen. Sunno tuli sisään hänen perässään, varmisti kulmat elegantimmin, jäi osoittamaan valollaan sisälle kirkkoon. Hän nosti sormen huulilleen, Tepp jähmettyi paikoilleen, yritti hengittää hitaammin.

Puuseinäinen asehuone oli tyhjä. Sisällä oli hieman lämpimämpi kuin ulkona, ilma massa leijui kitkerä käry ja lamppuöljyn haju.

Tepp ja Sunno lähtivät etenemään sisemmäksi kirkkoon, tällä kertaa hallitusti, koulutuksen muistaen. Asehuone laajeni runkokuoneeksi. Laserien valot tekivät penkkiriveistä valon ja varjon sekamelskaa, josta ei erottaisi yhtä tummapukuista miestä. Sunno napsautti sormiaan, viittoi Teppiä kiertämään oikeanpuoleista seinää myöten ja lähti itse

vasemmalle.

Miehet kiersivät kirkkosalia hitaasti, katsoivat yksitellen penkkirivit, valaisivat vastapäisiä lehtereitä, varoivat sokaisemasta toisiaan valoillaan. Ei ollut varmaa, oliko Luukkosella asetta vai ei. Jos olisi, se olisi luultavasti jokin pienitehoinen ja epätarkka siantappopistooli, jolla ampuminen lähinnä paljastaisi Luukkoson sijainnin parvella.

Runkohuoneen takalaidasta paljastui urkulehteri, jota Tepp vilkuili liikkueensa. Sieltä voisi pudottautua alas ja säännätä ovesta ulos. Kirkkosalin etulaidassa oli alttari, sen takana pieni tumma maalaus, jossa valkokaapuinen Jeesus seisoi vedessä olevan ihmishahmon yllä. Ilma lämpeni koko ajan, ei kuitenkaan plussan puolelle.

Tepp tunsu hallitsevansa tilannetta toisin kuin ulkona. Avoin tila, ampumasektoria joka suuntaan. Hän oli melkein alttarilla, ennen kuin hän huomasi runkokuoneen takakulmassa olevan sakastin oven. Sen vieressä oli kamiina, joka hohkasi lämpöä.

“Sunno!” hän kuiskasi äänekkäästi ja katsoi taakseen. “Tänne.”

“RAAAAAAAA!” Sakastin ovi rysähti auki ja Luukkonen juoksi kirkkosaliin karjuen suoraa huutoa. Tepp ei ehtinyt kunnolla kääntyä ennen kuin Luukkonen taklasi hänet. Miehet jysähtivät laualattialle, Luukkonen koko painollaan Teppin päälle. Ilma puristui Teppin keuhkoista ja jätti tilalleen pakahduttavan tyhjiön.

“Saatanan salamurhaaja!” Luukkonen ärisi ja löi Teppiä kasvoihin kerran, toisen, halkaisi huulen, sai etuhampaat risahtamaan, kuuma kolahdus poskipäähän. Tepp yritti nostaa laseriaan, paineli liipaisinta, ase poksahdelti. Luukkonen nosti nyrkkinsä korkealle ja valmistautui lyöntiin joka murtaisi niin kasvo- kuin rystyluita. Laser poksahdelti, Luukkonen hytkähti, ilmaan pöllähti veren lemu. Luukkoson silmästä, nenästä ja suusta valahti verta, joka oli mustaa Sunnon lampun sinisessä valossa.

Luukkonen kaatui selälleen, kyynärpäät ja takaraivo kolahtivat lattiaan. Tepp kömpi pystyyn Luukkoson jalkojen alta ja jäi kumaraan haukkomaan henkeään. Hän osoitti lampullaan Luukkoson kasvoja. Sunnon laukaus oli osunut Luukkosta silmään, jonka paikalla kiilteli musta kuoppa. Toinen silmä oli hieman pullollaan. Pääkopan sisusta oli varmasti täysin muusina. Laser kiehautti kudokset räjähdysmäisesti, eikä kallo juuri antanut periksi.

“Äkkiä nyt, tämä ei mennyt kovin vaimeasti”, Sunno sanoi ja ryhtyi nostamaan Luukkosta harteilleen. Tepp pakottautui suoraksi, sulki silmänsä ja veti syvään henkeä. Silmäluomien takana odottivat Luukkoson kasvat ja tyhjä silmäkuoppa. Tepp avasi silmänsä ja katsoi kattoon, jossa tanssahteli pieni keltainen valopiste.

Liekki.

* * *

Arvi nojasi hyllyyn tuvan hämärässä, epäroi sen avaamista. Tupa oli entisellään, roskat oli tosin siivottu pois. Oliko sen tehnyt sosiaalityöntekijä vai kuntoutusohjaaja, jotka olivat väen väkisin halunneet käydä asunnossa, ennen kuin Arvi päästettiin sinne takaisin?

“Nyt olisi syytä arvioida, miten te pärjätte siellä kotona yksin!”

Sairaalareissu oli venähtänyt muutaman viikon mittaiseksi. Arvin oudot vastaukset ensiavussa olivat saaneet hoitajat kommunikoimaan hänen kanssaan korostetun selkeästi. Tilanteeseen oli varmasti vaikuttanut se, että Arvi oli aluksi ollut traumaosastolla vaitelias ja miettinyt läpi jokaisen sanomansa sanan koettaessaan välttää mölöyttämistä enempää. Epäilemättä oven ulkopuolella oli pyöritelty d-sanaa.

Kun kävi ilmi, ettei Arvillä ole sukua tai sellaisia ystäviä, jotka voisivat auttaa kotona, hänelle tarjottiin mahdollisuutta muuttaa hetkeksi jaksokotiin, jossa hänen jatko mahdollisuuksiaan voitaisiin arvioida. Arvi oli raivostunut, huutanut, kiroillut, paiskannut tarjottimen ja tyhjät astiat maahan ja vaatinut päästä välittömästi takaisin kotiin. He eivät ymmärrä, hänen pitäisi siivota, monessa viikossa tulisi karmea sotku! Raivokoh-tausta oli seurannut yllättävä kuulaus ja rauha. Arvi oli tajunnut, miltä hän oli muiden silmissä näyttänyt. Hän suostui arviointijaksoon.

Jaksokoti oli palvelutalo, jossa avustajat toivat ruoat ja lääkkeet nappia painamalla. Sääri parani nopeasti. Vaikka suurin osa kehon parannusmuutoksista oli palanut loppuun jo vuosikymmeniä sitten, hänen kehonsa parani edelleen nopeammin ja ikään-tyi hitaammin kuin tämän ajan ihmisillä. Paraneminen oli vain sivuroolissa vierailussa, jonka pääasiallinen syy olivat testit. Loputtomat testit siitä, pärjäisikö Arvi enää yksin. Lääkäri, fysioterapeutti, sairaanhoitaja. Kulmakarvat olivat nousseet kun papereista huomattiin, että hän oli asunut samassa talossa 60-luvulta lähtien. Kirkonkirjojen ja väestörekisteritietojen rukkaaminen oli ollut helppoa aina 70-luvun alkuun, jolloin hajanaiset tiedot koottiin Väestörekisterikeskuksen hallinnoitavaksi ja ne tietokoneistettiin. Sen jälkeen tietojen muuttamiseen ei riittänyt enää pieni murtokeikka, ja koko homma unohtui – kohtahan odottelu olisi ohi! Arvin viralliseksi syntymävuodeksi oli jäänyt 1940 ja muuttovuodeksi taloon 1965. Oli aivan uskottavaa, että 77-vuotias pärjäisi vielä yksin. Arvi oli purrut huultaan, läpäissyt kokeet yksi toisensa jälkeen, koettanut olla miettimättä, millainen siivousurakka kotona odotti.

Hyllyjen läpi kuului vaimea jäähdytyselementtien hurina. Arvi henkäisi syvään ja avasi salaoven. Sotku oli pienempi kuin hän oli pelännyt. Lattialle oli viikkojen kuluessa kasautunut tuskin parin sormenleveyden kokoinen läjä murskattua lihaa, luuta ja kananriekaleita. Veri oli hyytynyt mustaksi, ja läjä kuivunut koppuraiseksi pinnaltaan.

Arvi otti pakastimen päältä rikkalapion ja leivontalastan. Hän ähkäisi polvistuesaan siivoamaan lihaa. Sääri vihlaisti ja toinen polvi naksautti kivuliaasti. Ei enää kauaa.

Takaisin Origoon, takaisin *kotiin*. Arvi pysähtyi tuijottamaan rikkalapiolle kaavittua veristä hyhmää, eksyi ajatuksiinsa.

Koti. Mikä se oli.

Hän oli asunut tässä torpassa lähes viisi kertaa aiemman elinikänsä pituisen ajan. Origossa hän oli ollut koulutuksessa kaksi vuotta. Se tuntui etäiseltä, mielikuvitukselliselta. Enää ei ollut edes lasereita tai muistia ankkuroimassa aikaa todelliseksi. Aika ennen koulutusta ja Origoa... Muistaminen on rekonstruoimista, ja jokainen rekonstruktio muuttaa muistoa hieman. Vuosikymmeniä sitten Arvi oli nähnyt kaupassa naisen, joka muistutti hieman hänen äitiään. Hän tajusi heti, mitä oli tapahtumassa, muttei pystynyt estämään sitä. Muistoissa hänen äitinsä kasvojen tilalla oli tuntemattoman naisen piirteet. Nyt sitä ei enää tullut kyseenalaistaneeksi. Lapsuudesta ja nuoruudesta ennen Origoa ei ollut jäljellä mitään aitoa tai alkuperäistä. Vain käsitys, että sellainen aika oli joskus ollut olemassa.

Arvi palasi nykyhetkeen, kaapi lihan ja veren huolella lattialta, veti seinällä olevat roiskeet tottuneella lastankiepautuksella rikkalapiolle. Pakastin maiskahti auki. Sen pohjaa peittivät kymmenet pakasterasiat, joiden kuuran läpi pilkotti punaista. Arvi otti kulmassa olevasta pinosta puhtaan rasian, kaapi rikkalapion siihen tyhjäksi. Vaivannäössä ei ollut mitään järkeä, muttei siitä voinut enää luopuakaan. Lihaa ei saataisi enää kasaan, ei edes Origossa. Suurin osa siitä oli joka tapauksessa mennyt hukkaan 40-, 50-, ja 60-lukujen kauheina vuosina. Pihalle, puun juurien lomaan, viileään saviseen multaun. Joskus lihasta erotti, mitä se oli ollut. Sisäelimiä, luuta, lihasta. Aivot olivat tulleet ja menneet Talvisodan jälkimainingeissa.

Arvi pyyhki keittiöpaperiin viimeiset veriset viirut. Paperit menisivät kamiinaan.

* * *

Sunno ähisi Luukkosen raskas ruumis harteillaan ja pysähtyi huohottamaan keskelle pilkkopimeää Rajakatua. Rakennukset tien laidalla olivat hiljaisia, missään ei näkynyt lampun tai kynttilän valoa.

“Tarkista sen pää”, hän sanoi. Tepp astui lähemmäs, sytytti lampun himmeimmälle asetukselle ja tarkasti Luukkosen pään ympärille kiedotun paidan. Haava ei enää tihkunut verta, eikä tielle jäänyt verivanaa, jota voisi aamulla seurata. Tepp nosti katseen sa tulosuuntaan, josta kuului huutoja. Takana oli pitkä suora tie, jonka päässä loimotti tulen kajo kirkon suunnalla. Ikään kuin tien laidalla olisi liikahtanut jotain? Tepp jäi tuijottamaan talojen varjoja. Ehkä roihahtaneen tulen varjo, ehkä silmät tekivät tepposet hämärässä.

“Ei vuoda, jatketaan! Enää puoli kilometriä!”

Tepp läppäisi Sunnoa kannustavasti rintakehään ja lähti kävelemään reippaasti kohti tukikohtaa. Hän ei enää paellut. Karvalakin alta valui hikeä, joka kipristi ihoa tuimassa pakkasessa. Tepp valaisi tietä asean lampulla ja toivoi, ettei ketään tulisi vastaan. Enää ei ehtinyt olla kovin varovainen.

Sunno pysähtyi vielä pariin otteeseen puuskuttamaan ja Tepp yritti kuulostella, liikkuiko lähistöllä ketään. Kaupunki oli hiljennyt entisestään, aamuöiset raitit olivat tyhjiä. Jostain kuului kolahduksia, jotka vaimenivat nopeasti. Tepp ei uskaltanut osoittaa lampullaan niiden suuntaan. Luultavasti vain joku heräsi yöastialle.

Viimein Tepp kääntyi tukikohtana toimivan pirtin pihaan, johon oli jo tallautunut pieni polku. Pakkanen sai viereisen Harjun hongat paukahtelemaan. Hän loikki ovelle, astui välillä polulta sivuun ja sai saappaaseensa lunta, ei välittänyt. Sunno hoippui jo taakkansa alla, mutta hymyili leveästi Teppin kääntyessä näyttämään hänelle valoa.

Sisällä oli lähes pakahduttavan kuuma, tai siltä se tuntui ulkoilman jälkeen. Kamina hehkutti lämpöä. Tepp heitti lakkinsa ja palttoonsa pois, Sunno pudotti Luukkosen ruumiin peräkammarin lattialle kuin perunasäkin. Vainajan toinen käsi jäi vartalon alle ja nakshti ilkeästi. Sunno istua rojahti sängylle lopen uupuneena. Tepp sytytti pöydällä olevan lyhdyn.

“Eihän se ihan täysin pistein mennyt, mutta katsotaan...” Tepp kaivoi lattialaudan alta Sunnon piilottaman muistin, synkron ja hätäpakkauksen, ja istui ainokaiselle tuolille selaamaan muistia. “Taulumäen puukirkko olisi joka tapauksessa palanut vuoden 1939 joulukuun pommituksissa, ja sen tilalle rakennettiin myöhemmin kivikirkko. Alttaritaulukin pelastettiin. Ei luulisi, että tulipalolla on isoa merkitystä. Kirkko kuin kirkko.”

Sunno ynähti vastaukseksi, ja kampesi itsensä jalkeille. “Nyt helvettiin täältä.”

Hän ojensi kätensä, Tepp poimi pöydältä synkron ja antoi sen hänelle.

Sunno käveli raskaasti peräkammarin ovelle ja astui kynnyksen yli Luukkosen ruumiin viereen. Tepp nousi, laitto muistin taskuunsa ja otti hätäpakkauksen kainaloonsa.

“Minä otan synkron, avaan sillan, vakautan sen ja astun läpi. Heitä raato perässä ja tule sitten itse, ok?”

“Asia selvä.”

Sunno kääntyi ympäri, nosti munan muotoisen synkron eteensä ja veti sen osat erilleen. Niitä yhdisti sinisenä hehkuva sauva. Ilman täytti humina ja migreeniltä maistuva pistävä vinkuna, joka vihloi hampaita. Sunno käänsi toista puolikasta neljännesympyrän ja painoi puolikkaat jälleen yhteen. Synkron pinnalla aaltoili kelmeää valoa, joka toi mieleen meren, kampamaneetit, tuliperhoset.

Vinkunan taajuus nousi, pahoinvointi kuristi Teppin kurkkua, silmiä pakotti.

Silta leimahti auki keskellä peräkammaria. Pyöreä repeämä, pinnaltaan kuin folio jota rypisteltiin mahdottomalla nopeudella. Repeämä rätsi ja sihisi kuolleen tähden energiaa. Se hohti syvän sinistä valoa, joka räiskähteli kivuliaan valkoiseksi.

Sunno ojensi synkron kohti siltaa vakauttaakseen sen.

“Minä–” ehti Tepp sanoa ennen kuin pirtin ovi riuhtaistiin rysähdyksellä auki.

“Kädet ylös murhaajan perkeleet!” Miehiä oli kaksi. Päällä palttoot, jalassa ryppyiset nahkasaappaat, päässä villakankaiset lätsät. Toisella oli käsissään haulikko, toisella metrinen koivuhalko.

Tepp pudotti hätäpakkauksen, survasi kätensä taskuun, sai kiinni laserista. Sunno älähti ja kääntyi ympäri. Tulokkaat tuijottivat rätisevää siltaa. Suu auki, aseet unohtuneina. Eivät miehiä vaan poikia.

“Ammu ne!” Sunno huusi. Hän tavoitteli tyhjällä kädellään taskuaan, otti varomatoman askeleen ja sotkeutui jalkoineen Luukkosen takkiin.

“VARO!” Tepp karjaisi. Sunno yritti nostaa jalkaansa, takki tuli mukana. Hän horjui, riuhtaisi jalkansa vapaaksi, lähti liikkeen voimasta puoliksi kaatumaan, puoliksi kompuroimaan takaperin suoraan kohti siltaa. Hän heilautti refleksinä tyhjän kätensä taakse pehmentämään kaatumista, tajusi mitä oli tapahtumassa, ja alkoi huutaa. Suoraa alkukantaista kauhusta kumpuavaa huutoa.

Kun Sunnon sormet koskettivat vakauttamatonta siltaa, se leimahti. Ilmassa haisi otsoni, suussa maistui metalli. Aika hidastui, venyi kuin sula piki. Tepp yritti rynnätä kohti Sunnoa, tarrata tästä kiinni, vetää takaisin sillasta. Hän liikkui kuin pakopainajaisessa, jossa jalat eivät vain toimi. Sunno oli sillassa kyynärpäätä myöten, silmät kauhusta levällään. Hänen huutonsa madaltui ja madaltui. Teppin jalka kosketti maata, Sunnon keho alkoi vajota siltaan. Tepp nosti toisen jalkansa, Sunnon takaraivo kosketti siltaa. Huuto ei kuulostanut enää ihmisääneltä, se hidastui ja hajosi yksittäisiksi äänihuulten napsahduksiksi. Kun Tepp otti toisen askeleensa, Sunnon kasvot vajosivat siltaan, huuto jatkui.

Saappaan kärki, kohti Teppiä ojennettu käsi, kämmen, sormet, viimeisenä Sunnon otteesta kirvonnut synkro, jota Tepp yritti turhaan tavoittaa. Kun synkro oli rätisevän pinnan sisällä, silta romahti paukahtaen, uhkasi imaista kaiken ympärillään sisäänsä. Tepp notkahti, hirret rasahtivat, katosta ropisi pölyä ja puunsäleitä. Hetken oli täysin hiljaista.

Pojat!

Tepp kääntyi nopeasti ympäri, kohtasi tyrmistyneet katseet. Haulikon piippu alkoi nousta, laser pokahti puolen tusinaa kertaa.

Kolme ruumista talossa, edessä kaksi sotaa. Ei synkroa.

Jumissa.

“Tämä tässä on synkro”, kouluttaja sanoi. Hän nojasi kädet leveällä pöytään, jolla lepäsi metallinen muna. “Synkrot ovat tunnetun maailmankaikkeuden arvokkaimpia esineitä. Niitä on löydetty Origosta 32 kappaletta. Yksi tietysti vuonna 1965 Maasta, ja sillä avattiin ensimmäinen silta Origoon. Kellään ei ole aavistustakaan miten ne tarkalleen toimivat ja miten valmistaa lisää niitä. Synkroja menetettiin alkuaikoina viisi, kun tutkijat yrittivät avata niitä. Siksi kannet 16–25 eivät vieläkään ole käytössä. Tehtävillä niitä on menetetty kolme, eikä sitä lukua ole varaa kasvattaa.”

”Entä jos se häviää tehtävällä?” kysyi harteikas kadetti eturivissä.

”Se käydään myöhemmin läpi, mutta lyhyesti, mikäli kadotatte synkron, jääkää odottamaan pelastustehtävää. Sellainen lähetetään, mikäli se on turvallista. Jos ei, elätte loppuelämäne kyseisessä ajassa. Teitä ei voi varoittaa etukäteen jätetyllä viestillä, koska se rikkoo kausaliteetin ja saattaa tuhota koko kehitetyn aikalinjan tai jopa Origon. Epäillään, että tästä syystä Origo oli tyhjä kun saavuimme tänne. Joku torvelo mokasi ja pyyhkäisi koko sivilisaation omasta tulevaisuudestaan. Samasta syystä ette saa ottaa yhteyttä toisiin aikamatkaajiin. Tehtävät on ajoitettu niin, että ette te pystykään. Mutta tämä on teoreettista yhdestä tietystä syystä. Te. Ette. Kadota. Synkroa.”

Kouluttaja poimi synkron ja viittasi kohti ankkurihuoneen takaseinää, joka oli erotettu lopusta huoneesta keltamustaraidallisilla varoitusteipeillä.

“Avaan nyt huoneen takaosaan harjoitussillan toiselle puolelle asemaa, vakautan sen ja suljen sen. Tämän jälkeen jokainen teistä tekee saman, ja lopuksi kuljemme sen läpi.”

Kouluttaja katseli hetken oppilaita, jotka liikahtelivat hermostuneesti.

“Älkää hermoilko, synkrot ovat petollisen yksinkertaisia. Ne ovat pelkkiä avaimia oviin, jotka ovat jo raollaan. On vain yksi tapa mokata pahasti niiden kanssa. Mikä on ensimmäinen ja tärkein sääntö synkron operoimisessa?”

Yksi kadeteista nosti epävarmasti kätensä.

“Tämä ei ole kansakoulu, täällä ei tarvitse viitata.”

“Tuota... Synkro menee ensimmäisenä sillasta läpi?”

Kouluttaja puristi huulensa yhteen ja nyökkäsi hitaasti ja painokkaasti.

“Synkro menee ensimmäisenä sillasta läpi. Miksi? Demonstroin. Odottakaa hetki paikallanne, *älkää* seuratko.”

Kouluttaja käveli teippirajalle, veti synkron puoliskot erilleen, kiersi niistä toista ja painoi laitteen takaisin kasaan. Silta leimahti auki ankkurihuoneen takalaitaan, sen rätinä lähes peitti kandidaattien kohahduksen. Monet heistä ottivat vaistonomaisen askeleen taakse.

“Olkaa hyvä, tässä on ensimmäinen Everett–Roman–Krasnikovin siltanne. Lyhyemmin Krasnikovin putki, tai vain silta. Seuraavaksi vakautus. Kun on teidän vuoronne, neuvon teitä yksitellen, eli älkää nyt tulko hartian taakse kurkistelemaan.”

Tepp katseli kandidaattitovereitaan. Heidän ilmeensä olivat vakavia, kasvonsa kelmeitä sillan ylimaallisessa hehkussa. Kukaan huoneessa ei näyttänyt siltä, että olisi halunnut astua askeltakaan lähemmäksi rätisevää repeämää maailmankaikkeudessa. Kouluttaja astui tottuneesti aivan sillan eteen, staattinen varaus sai hänen pitkät hiuksensa nousemaan tuuheiksi. Hän teki jälleen jotain synkrolla ja ojensi sen kohti siltää. Kun se kosketti sillan vilisevää pintaa, ilmassa kaikui sähköinen räpsähdys, ja sillan pinta muuttui täydellisen tasaiseksi peiliksi.

“Synkro ensin siksi, että se vakauttaa sillan. Älkää, toistan, *älkää* astuko vakauttamattoman sillan läpi, tai heittäkö sinne mitään suurimassaista.”

“Entäs jos astutaan?” huikkasi joku kandidaattien keskuudesta.

Kouluttaja naurahti ja laski synkron pienelle pöydälle edessään.

“Aina on yksi. Aina. No, parhaassa tapauksessa silta tuhoutuu kaiken sen sisällä olevan aineen muuttuessa energiaksi. Pam!” Kouluttaja läimäytti kätensä yhteen ja sai eturivin säpsähtämään.

“Joskus, kerran miljoonasta, silta alkaa oskilloida perustaaajuutensa mukaan. Se tempoo kuin irti päässyt paloletku ja läärää kaiken materian pitkin aika-avaruutta. Läärää *teidät* pitkin aika-avaruutta.” Luennoija antoi kätensä aaltoilla, kuin levittäisi sormiltaan maalia seinään. “Vapaana heiluva silta tukkii koko aikakauden uusilta matkoilta kymmeniksi, sadoiksi tai tuhansiksi vuosiksi. Miten tahansa mokaattekin, *älkää näin.*”

Tepp yskähti ja kysyi. “Mitä se tarkoittaa, läärää. Mitä se käytännössä on?”

“Sotkuista”, vastasi kouluttaja. Hän poimi synkron ja väänsi sitä kuin tiskirättiä. Silta katosi pokshtaen. Huone näytti sen jälkeen hämärältä ja ahtaalta.

“Noniin, ensimmäinen tänne. Sinä siinä.”

* * *

Arvia palelsi, eikä hän tiennyt miksi – mutta tolkuttoman raivostuttavaa se oli!

“Missä sinä niitä perkeleen pressuja panttaat!”

Hahmo ei vastannut, toljotti vain. Pressujen kanssa oli kiire, kohta olisivat taas seinät aivan veressä ja naapurin koira kärttämässä ovelta niitä nuolemaan.

“Perkele!”

Hahmo ei hievahtanutkaan, napotti vain tuppisuuna pimeässä. Kaupassa ei ollut valojakaan. Arvin teki mieli paukauttaa hahmoa nyrkillä nokkaan. Hän nosti jo kätensä,

kun maailma äkkiä leimahti kirkkaaksi. Auto, aivan hänen takanaan, kaupassa sisällä! Arvi pyörähti ympäri, häikäistyi auton valoista, nosti kätensä silmiensä suojaaksi. Auton ovet naksahdivat auki, askeleet tupsahtelivat päivällä sataneeseen lumeen.

“Iltaa. Onkos täällä kaikki kunnossa?”

Nuori poliisi seisoj Arvin vieressä, katseli häntä arvioivasti peukalot vyöllään.

“On vähän kevyt tuo teidän asustus näille keleille.”

Arvi katsoi alas, vaatteitaan. Pelkkä ruudullinen aluspaita ja housut, jaloissa tohvelit.

“Minä olin kauppaan... pressuja menossa...”

Auton valoissa myyjä olikin muuntajakoppi. Ympäristö oli outo, hankea ja petäjiä...

“Ei taida pressukaupat tähän aikaan olla auki.”

Arvi oli Harjulla, puolen kilometrin päässä kotoa. Äskenhän hän oli yöpuulle menossa...

“Nyt kannattaisi jättää kauppareissut huomiseen. Jospas me vietäisiin teidät kotiin, missäs te asutte?”

“Pitkäkädulla. Ihan... ihan siinä stadionia vastapäätä.”

Poliisi ohjasi Arvia kohti autoa käsi kevyesti hänen hartiallaan. Toinen poliisi seisokeli auton vieressä, nyökkäsi ja hymyi kun Arvi katsoi häntä.

Vasta kun Arvi istui tunkkaisen ja kuuman poliisiauton takapenkille, hän tajusi kuinka jäässä oli. Varpaita alkoi nipistellä. Ajomatka kotiin ei ollut pitkä, häntä puhuttanut poliisi jatkoi rentoa rupattelua. Se oli läpinäkyvää. Vähän viikonpäivän kyselyä, kommentteja päivänpolitiikasta ja uutisista. Arvi vastaili kysymyksiin kärttyisesti, mutta oikein. Kyllä hän oli täysissä järjissään, hemmetti.

Poliisi saattoi Arvin kotiovelle saakka, estelyistä huolimatta. Sisään Arvi kielsi häntä tulemasta. Poliisi varmisti vielä ovensuussa että Arvi oli kunnossa, tiesi missä oli, ja kyseli että eikö kannattaisi käydä päivystyksessä. Arvi läimäytti oven lähes hänen kasvoilleen.

Ei taas. Naapuritkin jo puhuvat, ja nyt tapaus olisi viranomaisten tiedossa. Ei, ei ei. Ei nyt, kun jäljellä oli enää muutama kuukausi!

* * *

Oli ihme, että Tepp selvisi vuoden 1918 vainot ja levottomuudet ja sitä seuraavan poliittisen vainoharhaisuuden ajan hengissä ja paljastumatta. Ensimmäiset päivät menivät paniikinsekaisessa shokissa. Pirtissä oli kolme ruumista: Luukkonen ja kaksi epäonnista nuorukaista. Maa oli umpijäässä, joten ruumiiden hautaaminen ei tullut kysymykseen. Tepp raahasi vainajat yön turvin pihan perällä olevaan liiteriin ja piilotti ne polttopuiden

alle. Pirtissä hän keräsi pöydälle kaikki tarjolla olevat työkalut. Muisti, hätäpakkaus, käsilaser. Hätäpakkaus sisälsi ensiaputarvikkeita, aikalaisrahaa, kuivaruokaa, sekä henkilöllisyyspapereita ja muita dokumentteja, joita voisi käydä piilottamassa asianmukaisiin arkistoihin. Vaikka tehtävän oli määrä kestää enintään 12 tuntia, volehenkilöllisyyksiin oli panostettu, ja Tepp ja Sunno olivat opiskelleet kuukausia aikalaiskieltä ja -kulttuuria. Koskaan ei voinut tietää, mitä tehtävällä tapahtuisi.

Pelastustehtävää ei ollut luvassa. Tepp oli yksin, haaksirikkoisena ajassa.

Kahta päivää myöhemmin se alkoi.

Tepp heräsi aamuyöllä peräkammarin sängyltä, joka haisi märälle villalle ja homeelle. Hänen kuulomuistissaan kaikui kova napsahdus, kovempi kuin mökin tavanomainen natina ja ritinä. Jotain litsahti lattialle keskellä huonetta. Lämpimiä pisaroita tirskahti Teppin kasvoille. Ilmassa löyhkäsi veri. Tepp hamuili käsiinsä laserin – lyhty olisi liian hidaskäyttöinen – ja painoi valon päälle. Lattialla oli nököre muussaantunut lihaa. Siihen putosi litsahtaen lisää. Tepp käänsi valokeilan kattoon, joka oli puhdas. Hän oli kääntämässä valoa alas, mutta pysäytti sen keskelle huonetta. Ilmaan pusertui lisää mustaa veristä muhjuja. Jotain metallista kilahti lattialaudoille. Tepp nousi istumaan ja etsi lampulla esinettä. Löysi sen.

Valokeilassa kimalteli Sunnon sormus.

Seuraavat päivät Tepp vietti pirtissä tehden suunnitelmia. Hänen piti muuttua Arvi Kuuselaksi, insinööriksi Pohjois-Suomesta. Hänen piti murtautua kortistoihin toimittamaan henkilöllisyyspaperinsa, hankkia työtä ja rakentaa uskottava elämä.

Peräkammarin oli painajainen. Ilmasta tihkui päivin öin lähes nesteytynyttä lihaa ja vaatteenriekaleita. Joskus hitaammin, joskus nopeammin, mutta hetkeksikään keskeytymättä.

Jos et vakauta siltaa, voit lääräytyä pitkin aika-avaruuksia.

Niin kaameaa kuin se olikin, asiassa oli yksi hyvä puoli: Sunnon sormus oli tullut ehjänä läpi. Oli mahdollisuuksien rajoissa, että synkro tulisi myös perässä. Milloin, se oli kriittinen kysymys, johon ei välittömästi löytynyt vastausta. Sunnon kuolinhetki oli piirtynyt Teppin tajuntaan kristallinkirkkaana. Ensin sillasta meni läpi Sunnon käsi, jolla hän yritti pehmentää kaatumista. Sitten hänen päänsä, kehonsa ja jalkansa. Apua anova kurottava käsi. Viimeisenä synkro, joka romahdutti sillan. Tepp teki pikaisia laskelmia, joiden murskaava lopputulos oli, että synkron ilmestymiseen menisi kenties 80–150 vuotta. Laskelmaa voisi ehkä tarkentaa, kun Sunnon keho alkaisi saapua.

Sunnon keho... voi luojia. Mutta se ongelma olisi tulevaisuudessa.

Tepp selaili muistiaan. Tulossa oli monta mullistusten vuosikymmentä. Talvi- ja

jatkosodan rintamille joutuminen olisi katastrofi, eikä siltä voinut välttyä kuin olemalla korvaamaton tässä kaupungissa. Tunnin tutkimisen jälkeen Teppillä oli suunnitelma seuraavalle kahdelle vuosikymmenelle, mutta sitä ennen piti ajatella seuraavaa kahta viikkoa.

Tepp lähti kaupungille ostamaan pressuja, lumpppuja ja ruokaa.

Kaksi kuukautta myöhemmin Tepp aloitti työnsä Schaumanin Faneeritehtaalla generaattoreista vastaavana insinöörinä. Hän oli valvonut muistin parissa yömyöhään opiskellen antiikkisten generaattorien sielunelämää. Ensimmäiset kuukaudet olivat puoliksi bluffaamista, puoliksi sen varomista, ettei rikkonut aikalinjaa liian varhaisilla innovaatioilla. Kotona peräkammari oli vuorattu pressuilla, verta ja lihaa valui ja roiskui päivin öin. Keskilattialla oli sitä varten puinen tiinu, jonka Tepp myöhemmin vaihtoi metalliseen paljuun.

Kevään tullessa ja roudan hellittäessä otteen maasta Tepp kaivoi puuliiterin alle montun, johon hän hautasi Luukkosen ja pojat. Ruumiit olivat jo sulaneet ja alkaneet haista niin, että Tepp joutui oksentamaan useamman kerran niitä käsitellessään. Kalman haju leijui liiterin ympärillä vielä alkukesän, kunnes hiipui. Sunnon ruumiin jäänteitä ei ollut vielä paljoa kertynyt, ja ne Tepp oli vienyt pihapuun juurelle. Haudannut ensin lumeen, sulan aikana multaan juurien väliin.

Hän heräsi uudemman kerran voimakkaaseen napsahdukseen peräkammarista. Kuuli sen loppuvuodesta keitellessään perunoita keittiössä. Valvoi yömyöhään yrittäen olla ajattelematta asiaa. Juuri kun äänen oli melkein unohtanut, ajatteli jo puoliksi napsahdusten loppuneen, se sai säpsähtämään hereille, pudottamaan astiat kädestä, romahdamaan tuolille pusertamaan kyyneliä silmistä.

20-luvun alussa Jyväskylään alettiin rakentaa aseellisuutta, ja Tepp siirtyi suunnitelmansa seuraavaan vaiheeseen. Hän haki töihin vasta perustetulle Laukaan Vihtavuoren ruutitehtaalle, ja piti huolta siitä, että hän pääsi arvostettuihin asiantuntijatehtäviin. Haasteena oli olla korvaamaton, muttei liian korkean profiilin työntekijä. Viittä vuotta myöhemmin hän siirtyi Tourulan kivääritehtaalle, ja lopuksi kymmenen vuoden päästä Rautpohjan tykkitehtaalle, jossa hän oli päättänyt viettää sotavuodet. Tykkitehtaan insinöörejä ei hevin vietäisi rintamalle.

Kaupunki Teppin ympärillä muuttui. Katuja kivetettiin, puutalot vaihtuivat kerrostaloihin, hevoset katosivat kaupunkikuvasta ja tilalle tulivat autot. Sähkövalot levisivät, asutus ryömi lähemmäs Teppin hirsitorppaa. Harjulle sen viereen rakennettiin 1926 urheilustadion, joka toi lähialueelle enemmän hulinaa. Luukkosen kuolema oli muuttanut maailmaa paremmaksi. Sisällissodan uhrimäärä putosi puoleen ja vankien määrä

murto-osaan. Vainoja ja kyydityksiä tapahtui, mutta verrattuna Luukkosen aikalinjaan ne olivat vähäisiä. Ainakaan Sunno ei kuollut turhaan.

Tepp alistui siihen, että hänen elämästään tulisi yksinäinen. Arvi ei voinut olla kovin sosiaalinen. Hän ei voinut kestitä vieraita hirsitorpassaan, saati kutsua sinne naisia. Arvia pidettiin yleisesti syrjäänvetäytyvänä nerona, vähän eksentrisenä mutta harmittomana tyyppinä. Jo ennen sotia torppa alkoi kuitenkin vaikuttaa hieman epäilyttävältä Arvin asemassa olevan miehen asunnoksi. Hän rakennutti talon uusiksi, mutta se herätti kummastusta, että jostain ihmeen syystä hän halusi säilyttää vanhan peräkammarin sellaisenaan uuden talon sisällä. Rakennustöiden ajan kammari oli lukittu ja sen ikkunat oli peitetty. Arvi vältteli kysymyksiä, sanoi vain pitävänsä siellä ”työasioitaan”. Tykkien suunnittelijalta ei kukaan kysellyt tarkemmin.

Sitten tulivat sotavuodet, joista Jyväskylä selvisi vähällä. Kaupunkia pommitettiin vain kahdesti, ja Taulumäki kivikirkkoineen jäi kokonaan rauhaan. Joulukuun viimeisenä päivänä Arvi kiipesi Harjun rinteelle katselemaan kaupunkia. Taivas oli huikaisevan kirkas ja ilma purevan kylmä. Arvi sai olla yksin, sillä edellinen laivue oli tulittanut Harjulle kerääntyneitä ihmisiä tappaen yhden. Korkealla, kaukana ilmatorjunnan ulottumattomissa lentävät pommikonelaivueet pudottivat lastinsa kaupungin päälle. Savu, höyry ja liekit nousivat talviselle taivaalle. Kun Arvi tuli illalla uudemman kerran katsomaan kaupunkia, Schaumanin tehdasta sammutettiin edelleen.

Sotavuosien jälkeen alkoi melkein 30 vuotta kestänyt painajainen. Sunnon keho työntyi sillasta läpi. Murskautunutta lihaa saattoi valua litroja yössä, pressut seinillä olivat maksoittuneen veren peitossa, kesähelteillä lemu oli illalla jo niin paha, ettei se haihtunut tuulettamallakaan. Vuonna 1945 Sunnon laser kolahti peräkammarin lattialle. Ehjänä, toimivana, virtalähde edelleen samassa kunnossa kuin lähes 30 vuotta sitten. Arvi tarkisti laskelmansa, joka ei juuri tarkentunut. Vielä menisi 70—120 vuotta.

Arvi eli 40-, 50-, ja 60-luvut jatkuvan pelon ja stressin vallassa. Kehonhuoltojärjestelmä varoitti korkeista kortisolitasoista ja tasasi niitä, kunnes hajosi 60-luvulla. Arvi kärsi kroonisista ruoansulatusvaivoista ja unettomuudesta.

Napsahdukset jatkuivat, muutaman kerran vuodessa. Arvi nukkui tyynty korvan päällä, ei halunnut tunnustaa mitä jo tiesi, ei halunnut kuulla! Hän säikähti jokaista pientä risahdusta mökissä, pelkäsi astua kotiovesta sisään iltaisin – ja sitten se kaamea muistutus aina tuli, iski ilmat pihalle.

Eräänä päivänä 50-luvulla, miellyttävässä humalassa tehtaan juhlien jälkeen, Arvi sai oivalluksen, jota hän ei olisi pystynyt kohtaamaan selvin päin. Hän nousi sängystä ja kaivoi esille muistin. Laite oli kulunut, sen kuori oli hapettunut, muoviosat halkeili-

vat, ohjelmisto kaatuili. Arvi avasi fonetiikkatietokannan, ryhtyi tekemään laskelmia. Miehen huuto, pari sekuntia. Äänen perustaajuus $f(0)$ nousee ehkä oktaavilla, noin 200 hertsiin. Arvin silmiin välähtivät Sunnon kasvot, kauhusta levinneet silmät, suu joka vajosi siltaan kuin kiehuvaan elohopeaan. Hän hieroi silmiään, haki alakaapista Jalovii- napullon ja kaatoi siitä emalimukiin reilun ryyppyn. Hän istui takaisin ikkunan ääreen ja katsoi muistia. Laskelma olisi tarkempi kuin edellinen, mutta asian ajatteleminen kuristi kurkkua... Arvi hörppäsi mukin tyhjäksi ja poimi muistin.

Pariin sekuntiin mahtuu 400 äänihuulipulssia. Mikä niiden väli oli... Arvi muisteli kuulemiaan napsauksia. Kesäkuu, huhti-maaliskuun vaihe, sitä ennen syksyllä. Sunnon asento, kuinka kauan meni ennen kuin keho osui siltaan...

Arvi tuijotti tulosta.

Yksi äänihuulipulssi per 91,25 vuorokautta.

Sadan vuoden huuto.

Sata vuotta Sunnon viimeistä kauhun ja pelon karjaisua.

Kun pakastimet tulivat markkinoille 50-luvun lopussa, Arvi osti heti sellaisen. Ilmasta valuva liha ei ollut pitkään aikaan ollut Arville Sunnon ruumis, kunnes tilanne yhtäkkiä vain muuttui. Mitä hän oikein teki, valutti ystäväänsä pihalle kuin laskiämpäriä tyhjentäisi! Arvi alkoi säilöä Sunnon jäänteitä pakasterasioihin. Jostain nousi ajatus, että jos hän vain saisi jäänteet mukanaan tulevaisuuteen, kaikki olisi hyvin! Sunno saataisiin parannettua, kaikki olisi ennallaan. Arvi kaivoi yöllä pihapuun juurta, yritti löytää vuosikymmeniä sitten maatunutta lihaa, mutta ei tietenkään onnistunut. Uskotteli itselleen, ettei sillä ollut väliä.

Vuosikymmenten saatossa vimma laantui, mutta stressin syy muuttui. Hän joutui jatkuvasti tekemään murtoja virastoihin ja työpaikkojensa arkistoihin tekaistakseen uuden syntymäajan, muuttopäivämäärän ja muita tietoja. Hän varasti valokuvia ja tehtaisten matrikkeleita, joissa hänestä puhuttiin. Koetti olla huomaamaton naapureilleen, vaihtoi tyyliään vuosikymmenestä toiseen. Hän ei voinut vaihtaa nimeään, eikä muuttaa muualle. Minä hetkenä hyvänsä joku voisi huomata, että Kuuselan pitäisi olla aika paljon vanhempi, kuin miltä hän näytti. Sota-ajan kaaos oli helpottanut tilannetta, mutta rauhanaikaan riski kasvoi vuosi vuodelta. Arvi rakensi talon vielä kerran uudelleen, jätti peräkammarin sen sisälle kuten aiemminkin. Sen talon oli pakko kestää loppuun saakka, sillä byrokratia toi kaikenlaisia lupia ja tarkastajia nuuskimaan nurkkiin.

Arvilla oli muutamia lyhyitä seurustelusuhteita, jotka kaikki kaatuivat samaan asiaan. Hän ei voinut muuttaa pois pirtistään, eikä halunnut kutsua sinne seurustelukumppanejaan. Lähinnä suhdetta oli hänen 20 vuotta kestänyt erikoinen ystävyytensä

Marjukan kanssa. Marjukka ei halunnut suhdetta, ei perhettä, ei mitään sitovaa. Hän oli elänyt nelikymppiseksi suhteesta toiseen, työpaikasta toiseen. Hän ja Arvi ymmärsivät toisiaan, eivät udelleet, nauttivat toistensa seurasta. Eivät välillä nähneet kuukausiin, päätyivät sitten yhteen viikoiksi. Se pelasti Arvin murskaavalta yksinäisyydeltä. Vaikka Marjukka kuoli 90-luvun alussa kurkunpään syöpään, lämpö jäi.

Joskus 70-luvulla muisti hajosi lopullisesti. Se oli enää kuollut köntti metallia ja muovia. Laiterikko ei tullut yllätyksenä, ja Arvi oli opetellut ulkoa niin paljon tulevaisuuden historiaa kuin oli pystynyt. Laserit hän oli piilottanut laatikkoon talon alle, ja unohtanut niiden olemassaolon. Kun hän hetken mielijohdeesta kaivoi ne esille 1980-luvun lopussa, kävi ilmi, että laatikko oli jossain vaiheessa täyttynyt vedellä. Se oli vuodenaikojen ja vuosien vieressä jäänyt ja sulanut, jäänyt ja sulanut, mikä oli rikkonut laserien kuoret. Arvi käveli seuraavana päivänä aseet taskussaan vastavalmistuneelle Kuokkalan sillalle, joka kaartui yli Jyväsjärven. Puutalot olivat kadonneet keskustasta yksi toisensa jälkeen, ja niiden tilalle oli ilmestynyt kirjastoja, kauppahalleja, teattereita, ties mitä. Eniten Arvi jäi kaipaamaan keltaisessa puutalossa ollutta Ruthin kahvilaa, jossa hän oli pistäytynyt kahvilla ja leivoksella viikoittain koko sen olemassaolon ajan. Kaupunki oli loikannut Jyväsjärven vastarannallekin, jossa Kuokkalan maaseutu oli muuttunut asuinalueeksi.

Arvi piteli laseria kädessään, koetti tunnustella sen muotoja. Ne eivät enää olleet tuttuja. Tai olivat, mutta samoin kuin lapsuusajan lelu, johon aikuisena koskee. Esine toisesta maailmasta.

Laserit molskahtivat veteen sillan alla.

Kun vuosituhat vaihtui, Arvi juhli sitä Harjun laella, yksin keskellä riehakasta väkijoukkoa. Hän hörppi makeaa kuohuviiniä ja katseli raketteja. 18 vuotta ei tuntunut enää missään.

Arvi palasi pirttiinsä, avasi peräkammarin oven ja jäi karmiin nojaten odottamaan. Kun hän kuuli napsauksen, hän nosti kuohuviinilasinsa Sunnon muistoksi.

* * *

“Mihin menisit, jos pääsisit ihan minne haluaisit? Ajassa, siis.”

Tepp jäi miettimään vastausta. Aution oleskelutilan ikkunoista hohti V616 Monocreatiksen kertymäkiekko ja mustaa aukkoa kiertävän oranssin kääpiötähden pehmeä loiste. Itse mustaa aukkoa ei erottanut sen keskeltä, mutta sen ympärille rakennetun voimalan geometriset muodot olivat kaunis kontrasti kiekon pehmeälle hehkulle. Tepp

kampesi itsensä ylös lepotuolista ja käveli ikkunan ääreen.

“En tiedä... ehkä ihan muinaishistoriaan.”

“Sumeriin? Vai kivikaudelle?” Leposohva narahti, kun Sunno nousi ylös.

“Eei. Minä puhun kymmenistä miljoonista vuosista. Dinosauruksista.”

Sunno pärskähti. “Mihin meinasi sillan laittaa. Ööm, 30 miljoonaa valovuotta... Siinä mennään jo Leijonan galaksiryhmään, ja nykyisin tekee vielä 400 valovuottakin tiukkaa.”

Tepp kurtisti kulmiaan. “Joojoo, tässä nyt kuvitellaan vaan. Kivikausi on toisaalta jännä poikkeus, sinne en edes haluaisi.”

“Miksi? Pääsisit näkemään sivilisaation synnyn.”

“En usko, että kivikautta voi ymmärtää mistään yhdestä aikapisteestä. Se on pitkien aikavälien maailmanaika. Jos miettii vaikka Chavet’n luolaa Ranskassa. Se on asutettu kahteen kertaan, ja siellä on luolamaalauksia 26 000 vuoden ja 32 000 vuoden takaa. Jälkimmäiset asuttajat näkivät viestejä 6000 vuoden takaa menneisyydestä. Mieti, se on melkein kolme kertaa enemmän kuin ajanlasku minun aikalinjallani. Joitain luolia on asutettu kymmeniä tuhansia vuosia. Samanlaisia ihmisiä kuin me, sukupolvi toisensa jälkeen. Samaan aikaan asui ainakin yksi muu ihmislaji, jonka kanssa sodittiin ja pariututtiin. Kerrottiin tarinoita, jotka saattoivat elää tuhansia vuosia suullisessa perinteessä. Tai niin minä haluan kuvitella. Mieti, miten monen nykyisen tarinan alku on voinut olla jossain tasangolla, nuotion ääressä, 40 000 vuotta menneisyydessä.”

Sunno pysähtyi Teppin viereen, katsoi ikkunasta ulos, laske katseensa ikkunan karmiin. Metalliin oli raaputeltu kirjaimia, joita Sunno hiveli hajamielisesti sormillaan. Tepp hymähti.

“En ole koskaan tullut ajatelleeksi, että Origo on samanlainen paikka. Nuo raaputukset.”

Tepp osoitti haparoivia kirjaimia. Sunno nosti sormensa niiltä, kuin olisi jäänyt kiinni jostain luvattomasta.

“Ne on 5000 vuotta vanhoja. Joku samanlainen tyyppi kuin me on raaputellut tylsyysspäissään viestin karmiin. Ehkä ennen lähtöä tehtävälle, ehkä ennen oppituntia tai jotain, mitä me ei osata edes kuvitella.”

Sunno laske sormensa raaputuksille, hitaasti ja kunnioittavasti.

“Ne on kaikki kuvattu, dokumentoitu ja mallinnettu aikaa sitten. Alakerrasta ne löysi ainakin 7000 vuotta vanhoja raaputettuja pillujen ja kullien kuvia, mutta niitä ei ole kamalasti mainostettu. Menee kuulemma paikan arvokkuus.”

Sunno repesi hersyvään nauruun, oikein kunnan hohotukseen. Ympärillä purskahdelti poikien ja tyttöjen hihitys. Tepp kääntyi hämmentyneenä, mistä nämä kaikki nyt

yhtäkkiä...

“Mitä vittua sä oikein selität?” Sunno sanoi ja veti suoralippaista hattuaan syvemmälle päähänsä.

Tepp katsoi ikkunaan, näki kasvojensa heijastuvan öisen bussipysäkin pleksilasista. Kertymäkiekko valui pitkäksi kuivaneeksi sylkirannuksi.

Sunno... ei, joku poika tuijotti Teppiä riemastuneena, piti showta kavereilleen.

“Pilluja ja kulleja, musta aukko, kerro pappa lisää!”

Raivo nousi.

“Perkele!”

“Vouu!” Poika väisti Arvin huitaisun vaivatta, jäi tuijottamaan häntä huvittuneena mutta valppaana. Pikkulikakki kihersivät ympärillä, yksi heistä kuvasi kännykällä.

“Tänne se luuri!”

“Äläs nyt, pappa!” Poika tarttui Arvia hihasta ja nykäisi, Arvi riuhtaisi vastaan ja takki putosi puoliksi päältä. Tyttö, jota kohti hän oli astunut, perääntyi hypähtäen, kännykkä edelleen ylhäällä.

“Irti! Painukaa helvettiin!”

Arvi huusi ja riuhtoi, kirosi ja karjui vielä kauan sen jälkeen kun nuoret luureineen ja ivailuineen olivat hölkkäneet hänen äänensä kuulumattomiin.

* * *

“Kuusela, avatkaapa ovi, niin ihan vaan jutellaan!”

Arvi nojasi ulko-oveensa, kuunteli poliisien ja sosiaalityöntekijöiden vaimeaa keskustelua sen takana. Muutamia sanoja kuului oven läpi. “Vainoharhainen.” “Väkivaltainen.”

Arvi säntäsi peräkammarin ovelle, riuhtoi kirjahyllyn auki. Ilmasta tihkui kapea noro verta ja lihaa. Sunnon sormenpäät, pakko olla! Synkro tulisi hetkenä minä hyvänsä. Sata vuotta vanha mielikuva oli reunoiltaan haalistunut ja yksityiskohdiltaan sekava. Monta eri versiota uiskenteli Arvin päässä. Oliko synkro ollut kiinni Sunnon sormissa, vai puolen metrin päässä, vai jotain siltä väliltä?

Poliisi jyskytti oveen, huusi jotain.

Ei nyt, ei näin lähellä vapautta!

Arvi paiskasi tuolin nurin. Saatanan kakarat ja saatanan netti videoineen! Ja helvettiin koko barbaarinen menneisyys! Origossa hän olisi vielä yhtä skarppi ja hyväkuntoinen kuin parikymppisenä.

“Minä en lähde mihinkään, painukaa helvettiin sieltä kolkuttelemasta!” Arvi karjaisi.

Hänen piti puolustautua, linnoitautua. Häntä ei vangittaisi, hän näkisi Sunnon, he pakenisivat sillan avulla jonnekin. Ihan sama minne, vaikka kivikaudelle.

Arvi kumartui, heitti maton syrjään ja repi ylös lattialaudan. Raskas laser odotti valmiina ja ladattuna. Se tuntui oudolta käsissä. Muovinen tukki tuntui puiselta ja kulu-neelta. Piippukin oli ruosteen pilkuttamaa metallia.

Hytti hämärtyi äkkiä. Arvi nousi suoraksi. Joku kurkisti hytin ikkunasta, oli ulko-na ilman avaruuspukua! Sitä ei ollut aikaa kyseenalaistaa. Arvi osoitti laserilla ikkunan suuntaan ja painoi liipaisinta. Laser paukahti ja hyppäsi käsissä, ikkunan karmi ja seinä sen vieressä räjähtivät puunsäleiksi. Yksi ikkunan ruuduista pamahti lasimurskaksi.

Puunsäleiksi?

Ei se ollut laser.

Arvi säntäsi takaisin peräkammarin ovelle. Vieläkin verta, ei synkroa.

Korvissa vinkui, mutta sen yli kuului ulkoa huutoa. Hetken päästä kaukaisuudesta nousi vaimea sireenien ulvonta, joka voimistui ja voimistui.

Turvajoukot... ei, poliisit, olivat piirittäneet hyt... talon? Arvi puisteli päätään, asteli ikkunalle, ampui toisen laukauksen, joka sai syreenipensaan pöllähtämään.

Hetken päästä punaisia ja sinisiä vilkkuvaloja oli kaikkialla.

Piiritys kesti 36 tuntia. Poliisit huutelivat megafoneihinsa, piileksivät autojensa ja kilpiensä takana, ohjasivat naapurit pois. Arvi karjui heitä perääntymään, ampui välillä laukauksen jostain ikkunasta poliisien päiden yli. Hän säntäili peräkammarin ovelle ja takaisin. Viimeinenkin veri- ja lihanoro hiipui pois.

Yö oli kaikkein vaikein. Arvi torkahteli seisaalleen ja istualleen, heräsi kerran siihen että joku liikkui ulkona, karjui kunnes he häipyivät. Hänen piti pysyä hereillä. Hän ei ollut odottanut ihmisikää tässä murjussa, jossa kaikui hänen ystävänsä loputon huuto, luovuttaakseen juuri onnistumisen kynnyksellä.

Uusi keväinen päivä oli helppo kestää, mutta illan hämärtyessä Arvi alkoi nuokahdella. Talo vaihtui alukseksi, hirsimökiksi, vanhaksi torpaksi. Marjukka istui tuvan pöydän ääressä, Arvi halasi ja suuteli häntä, itki onnesta ja haikkeudesta. Havahtui istualtaan tuoilta kun haulikko kolahti maahan. Hyperrealistinen uni näytti todellisemmalta kuin iltahämärässä kylpevä tupa.

Peräkammarissa napsahti. 90 päivää oli mennyt.

Sitten se viimein tapahtui! Ikkunalasi helähti ja synkro kolahti tuvan lattialle, kieri peräkammarin kynnyksen laitaan. Arvi nousi seisomaan, päässä kihisi, hän lähti kumarrassa tavoittelemaan synkroa. Pysähtyi kontilleen katsomaan sitä, kulmat kurtussa. Se oli metallinen lieriö, terävasärmäinen. Ei ollenkaan munan muotoinen, niin kuin synkro...

Kranaatti alkoi sylkeä liekkejä ja kaasua, joka viilteli keuhkoja ja korvensi silmiä. Arvi yski ja yski, kumartui kaksin kerroin, hieroi silmiään, kaatui maahan.

Ovi ryskyi porstuassa, tummat hahmot tulvahtivat tupaan, tarrasivat Arviin.

“Ei, ette vie!” hän kähisi ja karjui ovensuussa. Kyyneleet silmissä tahrivat kauniin kevätillan värit yhdeksi sotkuksi.

“Ei nyt, ette vie! *Ei nyt!* Sunno! *Sunno!*”

* * *

“Tää on joku hemmetin omakotitalo? Mikä tässä nyt on siistiä?” Jennin taskulamppu halkoi sateista syysiltaa, sai pihapuiden keltaiset lehdet hehkumaan.

“Lamppu piiloon törppö, tässä on naapureita vieressä!” Minttu teatterikuiskasi. Parivaljakko kahlasi reidenmittaisten puojen ja villiintyneen nurmikon läpi pienen talon taakse, sen ovelle. Kasvit lääppivät housut märäksi koko lahkeen mitalta.

“Tällä paikalla on historiaa”, Minttu sanoi ja katseli ovesta roikkuvia jo haalistuneita poliisin varoitusnauhoja. Lukko oli murrettu, ja ovi oli työnnetty kiinni niin hyvin kuin kosteudesta käpertynyt puu antoi myöten. Minttu kiskaisi oven auki, sisältä pöllähti homeen ja märän puun haju.

Jenni pysähtyi eteiseen kaivamaan järjestelmäkameraa repustaan. Minttu auttoi valaisemalla häntä. “No ei tää ainakaan oo täysin tuhottu”, Jenni mutisi.

“Muistatko sä sen viimekeväisen uutisen siitä vanhasta äijästä, jolla oli pakastimelinen ihmislihaa?” Minttu kysyi laskelmoidun viattomalla äänellä.

Jenni nosti katseensa, silmät levällään. “Ei vittu, onks tää se talo?”

Minttu virnisti. “Jep, tää oli se yllätys.”

“Okei, nyt kiinnostaa.”

Eteinen avautui tuvaksi, joka oli aikakapseli menneiltä vuosikymmeniltä. Seinillä oli vanhoja, kosteuden käpertämiä kalentereita. Tuulenpuuska rapisteli rikkinäisten ikkunoiden suojaksi ripustettuja muoveja, joista osa oli jo pudonnut. Minttu nosti pöydältä ruskeasta lasista tehdyn kahvikupin. Hänen sormensa kulkivat sen kohokuvioilla, tuntomuisti toi mieleen lapsuuden ja isovanhempien maatilan. Jenni räpsi kuvia yksityiskohdista: eteisen nurkassa nuokkuvista kuluneista nahkasaappaista, kaasuhellalla olevasta teepannusta, katon läpi tihkuvasta vedestä.

Minttu kääntyi katsomaan Jenniä, heilutti lamppuaan, että tämä katsoisi ylös. “Mulla on kyttiksellä yks kaveri, se kyllä vannotti, etten sais kertoa näitä kellekään, mutta... Tää ei sit mene sulta eteenpäin.”

“Okei, ei mene!”

“Mä itsekin tongin tätä, siis tää kuvio on ihan hämärä. Tässä on vissiin jo ennen sotia asunut saman niminen ja saman näköinen mies, ehkä tän äijän isä.”

Jenni pyyhki valollaan hirsiseinäisen huoneen ovensuuta, jossa lattia, karmit ja katto olivat hiiltyneet.

”Toi palo syyty kun poliisit tuli sisään”, Minttu sanoi. Jenni tajusi vasta silloin, että huoneessa vinottain oleva romuhyllä oli peräkammarin ovi.

“Ei hitto, onks toi se huone?”

Minttu nyökkäsi. “Joo, on. Siellä oli pakastin jossa oli ihmislihaa, mutta kelaa – kun ne tutki sitä, osa siitä oli ihan hiton vanhaa ja kaikki samasta tyyppistä. Sit ne tutki tän pihan, ja löysi liiterin alta kolme vanhaa raatoa. Siis tyyliin sotien aikaista. Ton ihmeen peräkammarin seinähirsissä oli jälkiä tosi vanhasta verestä, mutta kukaan ei ole osannut selittää koko kuviota. Eli tää tyyppi ja sen isä on tappanut jengiä viime vuosisadan alusta!”

Jenni puistatteli korostetusti. “Mä haluan kohta pois täältä.”

“Tästä on kauheet salaliittoteoriat. Joidenkin naapurien vanhemmat oli nähneet, että tää tyyppi oli haudannut jotain pihapuun viereen. Oli vaan sanonut niitä jäniksen suoliksi, mutta ei sillä mitään nahkoja tai muita missään ollut.”

Mökissä kaikui kova napsahdus. Molemmat naiset säpsähtivät. Sitten naurahtivat.

“Tää ei nää ens kevättä tämä mökki”, Jenni sanoi.

Ulkona kadulla kiihdytti auto, Jenni ja Minttu kääntyivät katsomaan.

Silloin peräkammarissa leimahti ja räpähti. Ääni oli sähköinen, outo, kaikuva. Ilman halkaisi paineaalto, joka vihlausi päätä ja jätti jälkeensä huimauksen ja pistävän pahoinvoinnin.

“Ei saatana, onko täällä vielä sähkö! Nyt mennään!” Jenni alkoi tunkea kameraa reppuunsa ja kompuroi kohti eteistä. Minttu katsoi peräkammariin. Sen lattialla hohti jotain. Liekki, vihertävä, aivan kuin polttaisi aikakauslehtiä.

Ei. Jotain muuta.

Minttu astui varoen kynnyksen yli. Lattialla oli kananmunan muotoinen metalliesine, jonka pinnalla aaltoili tulikärpäsen kelmeä hehku.

“Ootsä tulossa?” Jenni huusi ovelta.

“Oota... täällä on jotain.”

Minttu kyykistyi ja poimi esineen varovasti käteensä. Se oli raskas, kiinteä ja lämmin. Ikään kuin sen keskellä olisi ollut sauma. Mitähän siellä oli sisällä?

Minttu tarttui esineen päistä ja veti sen auki. Maailma jännittyi, alkoi sykkiä, kovissa vinkui. Sininen hohde valaisi Mintun kasvot, hänen epäuskoisen hymynsä.

“Mikä ihme...”

Jenni nojasi oven karmiin, taputti sitä hermostuneena kädellään. Päänsärky kiristeli hänen silmiensä takana.

“Minttu hemmetti, ala tulla nyt sieltä! Sä kuolet sähköriin kohta!”

Aina se höyrypää jäi näillä reissuilla jumittamaan johonkin. Nyt se heilui siinä tap-pohuoneessa jonkun valon kanssa, vaikka äsken piti olla niin varovasti, etteivät naapurit näe. “Mint-!”

Mökki räsähti kirkkaaksi ja päänsärky vihlaisi takaraivoa myöten. Jenni painoi käden silmilleen. Jokin poksautti sähköisesti, kuin kitarakaapista olisi kiskaissut piuhat irti äänenvoimakkuus täysillä. Mökki oli jälleen pimeä.

Jenni säntäsi takaisin sisään seurauksia ajattelematta, kapsahti peräkammarin ovele. “Minttu, hei! Oletko sä...”

Huone oli tyhjä ja pimeä, ilmassa kieppui lievä otsonin katku. Jennin valo pyyhki autiota lattiaa ja hirsiseiniä.

Tammikuussa 1918, vain tunteja ennen sisällissodan syttymistä, Jyväskylän Harjulle ilmestyy tyhjästä kaksi miestä. Heidän tehtävänsä on muuttaa historian kulua, eikä virheisiin ole varaa, sillä tilaisuuksia on vain yksi. Aikamatkailun virheiden seuraukset eivät kuitenkaan aina mullista historiaa, vaan joskus vain yhden ihmisen elämän.

Sadan vuoden huuto liikkuu niin tulevassa kuin menneessä ja kattaa Jyväskylän historiaa vuodesta 1918 nykypäivään.

•

Tampereen Science Fiction Seura ry:n Portti-novellikilpailun voittaja 2017, Atorox-palkinnon voittaja 2019.

*”Aikamatkatarinoita löytyy kirjallisuudesta tuhansia, mutta harvoin tulee eteen niin tyylikästä tarinaa kuin *Sadan vuoden huuto*.”*

Markus Määttänen, Aamulehti